

TIEDOTUKSIA

Siirtolaismusiikin seminaari

Tammikuun 14. - 16. päivinä 1983 järjestettiin laivaseminaari, jossa tarkoituksena oli selvittää suomalaisten siirtolaisten musiikkikulttuurin laajuutta ja sisältöä. Erityisesti keskityttiin Ruotsissa asuvien suomalaisten siirtolaisten ongelmiin tässä suhteessa.

Tähän Kansanmusiikin Keskusliiton järjestämään seminaariin otti osaa nelisenkymmentä musiikinharrastajaa, tutkijaa sekä kulttuurivirkamiestä Suomesta ja Ruotsista. Siirtolaisuusinstituuttia edusti allekirjoittanut, joka piti myös esitelmän kaukosiirtolaisuudesta.

Seminaari totesi, että musiikki on puhutun kielen ohella tärkeimpiä ihmisten kulttuurisen identiteetin tunnusmerkkejä. Seminaarissa tuotiin esille, että siirtolaisia koskevan taloudellisen, sosiaalisen ja työvoimapolitiittisen keskustelun rinnalle on ehdottomasti nostettava myös kulttuuripoliittinen keskustelu. Tämä on johdonmukainen seuraus siitä, että siirtolaisia ei enää nähdä liikkuvana työvoimana, vaan heidät koetaan yhä enenevässä määrin pysyvänä suomenkielisenä vähemmistönä Ruotsissa. Joukkotiedotusvälineiden osuus siirtolaisten musiikkikulttuurin tunnetuksi tekijänä ja levittäjänä koettiin ensiarvoisen tärkeäksi. Tähän liittyen seminaarissa todettiin, että musiikin asemaa on parannettava lisäämällä musiikkitoimittajien lukumäärää.

Kotikielen opetusta lisättäessä olisi otettava huomioon myös erityisopetuksen vaatimukset. Niinpä seminaarissa korostettiin tässä yhteydessä musiikinopetuksen merkitystä, sillä musiikki on oivallinen väline ihmisen kokonaispersoonallisuuden kehittämiseksi. Samalla musiikinopetuksen avulla siirretään suomalaista kulttuuriperintöä siirtolaisten jälkeläisille.

Tutkimustoiminnan osalta voitiin todeta, että siirtolaisten kulttuuria varsinkin musiikin alalta on tutkittu erittäin vähän. Tulevaa siirtolaisuustutkimusta suunniteltaessa onkin kulttuurin tämän osa-alueen merkitystä korostettava.

Seminaarissa siirtolaismusiikki ja sen sisältö määriteltiin kahdella toisistaan täysin poikkeavalla tavalla. Suppeamman käsityksen mukaan siirtolaismusiikkia on vain se musiikki, jota siirtolaiset itse esittävät ja/tai tuottavat sekä jossa siirtolaisuus-

den vaikutus on havaittavissa. Tätä käsitystä edustivat lähinnä eräät seminaarin suomalaiset järjestäjät. Sen sijaan itse siirtolaiset (tässä tapauksessa Ruotsissa asuvat) esittivät, että siirtolaismusiikkia on heidän mielestään kaikki se musiikki, mitä siirtolaiset tai heidän jälkeläisensä esittävät ja/tai tuottavat. Samassa yhteydessä ruotsinsuomalaiset edustajat totesivat, että yleensäkin siirtolaismusiikin sijasta he mieluummin puhuisivat ruotsinsuomalaisesta musiikista, sillä pysyvänä vähemmistökansallisuutena heillä on muovautumassa oma musiikkikulttuuri. Seminaarissa todettiin käydyn määritelmäkeskustelun perusteella, että puhuttaessa myöhemmin siirtolaisten musiikista on syytä pitää nämä kaksi määritelmää voimassa, sillä niiden sisällöllinen merkitys todettiin siinä määrin toisistaan poikkeaviksi.

Ruotsinsuomalaisen musiikin kehittämisen ja vahvistamisen yhtenä edellytyksenä on Ruotsissa olevien suomalaisjärjestöjen yhteistyön tiivistäminen ja koordinaointi. Yhteistyön on ulotuttava myös Ruotsissa asuvien suomenruotsalaisten piiriin. Musiikkikulttuurin kehittäminen edellyttää myös yhteistyön lisäämistä yksilö- ja järjestötasolla. Tämän eritasoisen yhteistyön on tapahduttava sekä valtakuntien sisällä että niiden välillä.

Siirtolaiskulttuurin edistämisen yhtenä edellytyksenä on Suomen ja Ruotsin kulttuuriviranomaisten tiivis yhteistyö. Seminaarissa käydyissä keskusteluissa kuitenkin toivottiin, että siirtolaisten osuutta keskustelun yhtenä osapuolena olisi lisättävä.

Seminaari osoittautui erittäin tarpeelliseksi keskustelun avaajaksi, joten vastaavanlaisia yhteydenpitoja on ylläpidettävä myös tulevaisuudessa. Tällöin olisi vain huolehdittava siitä, että myös muu kuin Ruotsiin suuntautunut siirtolaisuus tulisi käsittelyn kohteeksi.

Seminaarissa pidettiin kaikkiaan yksitoista alustusta sekä suuri määrä valmisteltuja puheenvuoroja. Esitykset on tarkoitus koota myöhemmin julkaisuksi. Seminaarin yhteydessä pidettiin myös siirtolaismusiikin konsertti, joka radioitiin sekä Suomeen että Ruotsiin. Samoin yleisradio nauhoitti esitelmät, joiden perusteella on tarkoitus koostaa myöhemmin siirtolaismusiikkia koskeva puheohjelma radioon.

Ismo Söderling

Suomi pohjoismaisena kielenä - konferenssi

Norden-yhdistysten liitto, Pohjoismainen kielisih-teeristö, Pohjoismainen kieli- ja tiedotuskeskus se-kä Hanasaaren kulttuurikeskus järjestivät tammi-kuun 28. - 30. päivinä Hanasaassa pohjoismaisen konferenssin, jossa käsiteltiin suomen kielen ase-maa Pohjolassa. Konferenssi oli jatkoa pohjoismai-selle kielivuodelle 1980-81, jolloin huomio kiinni-tettiin lähinnä skandinaavisten kielten ymmärtä-miseen. Nyt pidetyssä konferenssissa tavoitteena oli kartoittaa suomen kielen asemaa Pohjolassa sekä äidinkielenä että vieraana kielenä. Lisäksi pyrittiin tekemään havaintoja muiden Pohjois-maiden suhtautumisesta suomen kieleen ja suoma-laiseen kulttuuriin.

Konferenssin alustuksissa ja keskusteluissa läh-tökohtana oli, että meidän tulisi pohjoismaissa ymmärtää toistemme kieltä. Tanskalaiset, norja-laiset ja ruotsalaiset voivat pohjoismaisessa yh-teistyössä käyttää äidinkieltään, kun taas suoma-laiset joutuvat käyttämään vierasta kieltä. Pideti-in oikeutettuna suomalaisten omakielisen opetuk-sen vaatimusta. Lapsen ensimmäisen opetuskielen pitäisi olla se, millä hän on oppinut puhumaan. Tämä luo myös edellytykset hyvän kaksikielisyy-den hankkimiselle.

Ensimmäisen päivän alustuksissa tarkasteltiin suomen kielen syntyjuuria ja kielen historiallista levinneisyyttä Pohjolassa. Todettiin, että suomen kielellä on perinteinen paikka Pohjolassa ja sen asema on vankka ja vakiintunut. On muistettava, että lähes 700 vuoden ajan tämän päivän Suomi oli osa Ruotsin valtakuntaa ja silloin kuten nyky-äänkin suomalaiset ovat yleisimmin puhuneet suomea myös virallisissa kanssakäymisessä ruotsa-laisten kanssa. Historiallisen katsauksen lisäksi kuultiin prof. Pertti Virtarannan laaja selvitys UKANin (Ulkoasianlehtori- ja kielikurssiasian neuvottelukunnan) toiminnasta sekä sen kautta järjestetystä suomen kielen ja kulttuurin opetuk-sesta Pohjoismaissa: Islannissa Reykjavikin yli-opistossa suomea on opetettu vuodesta 1966 läh-tien. Suomen arvosanan voi liittää HuK:n tutkintoa vastaavaan tutkintoon. Tanskassa suomen kielen opetuksella on toistasataa vuotta vanha perinne. Nykyisin suomen kielen opetus on vakiintunut sekä Kööpenhaminan että Århusin yliopiston kieli-tieteen laitoksiin, joissa sitä on mahdollisuus opis-kella pääaineena. Norjassa suomen kielen opetus aloitettiin yhdessä lapin ja muiden suomen suku-

kielten kanssa Oslon yliopistossa v. 1848. Vuodes-ta 1980 lähtien suomea voi opiskella pääaineena yliopiston urailiais-altaiuaisessa laitoksessa. Eniten suomen kielen ja kulttuurin opiskelijoita on kui-tenkin Ruotsissa. Suomen kieltä on opetettu Upsalan yliopistossa 1890-luvun puolivälistä läh-tien. Tukholman yliopistossa on ollut suomen kie-len ja kulttuurin professori vuodesta 1964 ja Uumajan yliopistossa vuodesta 1973 lähtien. Yliopistollisten arvosanojen lisäksi suomea opete-taan myös opettajakorkeakouluissa siirtolaislasten opettajiksi aikoville ja muille ammatissaan suomen kieltä tarvitseville.

Toisena päivänä tarkastelun kohteena olivat ruotsinsuomalaisten kielellinen asema ja kielelli-set oikeudet sekä suomen kielen opetuksen jär-jestäminen Ruotsin kouluissa. Suomen kielen yhä tärkeämmäksi havaittu merkitys on synnyttänyt kieli-ongelmia. Puolikielisyys ja kaksikielisyys ovat jatkuvasti mukana keskusteluissa, sillä tutkimuk-silla ja käytännön elämässä on voitu todeta, että kieli on yksi tärkeimmistä yksilön identiteetin hahmottumisen ja kulttuurikehityksen elementeis-tä. Ruotsin yhteiskunnan pitäisi siksi tukea äidin-kielen opetusta voimakkaammin ja sitä kautta edesauttaa mahdollisuuksia ruotsin kielen taidon hankkimiseksi ja ruotsalaisen kulttuurin syvälli-sempään tuntemiseen. Tätä taustaa vasten siirto-laislasten opetus olisi nähtävä koko yhteydessään eikä siis voida puhua vain äidinkielen opetuksesta yksinään.

Todettiin, että asiassa on jo paljon tapahtunut. Koulua ja opetuksen laatua on pyritty kehittä-mään, mutta toisaalta kaikkia tehtyjä päätöksiä ei ole toteutettu. Tarvittaisiin ehkä jokin elin valvo-maan ja seuraamaan tehtyjen päätösten toteutta-mista. Samalla olisi tehostettava oppimateriaali-palvelua, jossa todettiin olevan puutteita sekä ke-hitettävä tulkkipalveluja ja lisättävä Pohjoismaiden välillä toistensa kulttuurien tuntemusta.

Konferenssiin osallistui yhteensä noin 130 osanottajaa Islannista, Norjasta, Ruotsista, Tans-kasta ja Suomesta. Lopuksi päädyttiin toteamaan, että suomen kieli on tasavertainen kieli Pohjolassa. Tältä pohjalta olisi suunnitelmia tulevaisuutta sil-mällä pitäen kehitettävä. Ei ehkä kuitenkaan "kielitaistelun" iinjalla vaan keskutelemalla kielten asemasta yleensä.

Maija-Liisa Kalhama

Seminaarin "Ruotsinsuomalaiset ja rikollisuus" julkilausuma

Ruotsin Suomalaisseurojen Keskusliitto (RSKL) ja Hanasaari - ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus järjestivät yhteisesti 28.2.-2.3.83 Hanasaaressa seminaarin, jonka teemana oli ruotsinsuomalaisten rikollisuus ja sen taustalla olevat sosiaaliset ongelmat. Keskusteluissa todettiin, että tarvitaan erityisiä ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä niiden suomalaisten nuorten auttamiseksi, jotka asuvat Ruotsissa tai jotka matkustavat edestakaisin Suomen ja Ruotsin välillä.

Seminaariin osallistui kriminaali- ja sosiaalihuollon virkamiehiä paikallis- ja keskustasolta sekä Ruotsista ja Suomesta tutkijoita, jotka ovat erikoistuneet siirtolaisten ja erityisesti ruotsinsuomalaisten rikollisuuteen.

Toimenpiteitä karkotusmääräysten poistamiseksi tai muuttamiseksi

Karkotus rikoksen seuraamuksena on syvästi loukkaava ja se vaikuttaa vakavasti yksilön elämään. Avoimessa Pohjolassa, jossa passivapaus, avoimet työmarkkinat, oikeus vapaaseen asuinpaikan valintaan ja sosiaaliseen tukeen asuinpaikkakunnalla on toteutettu, pohjoismaiden kansalaisten karkotus vaikuttaa aikansa eläneeltä ja johdattaa ajatukset menneiden aikojen "irtolaislainsäädäntöön".

Karkotusmääräysten soveltamiseen liittyvät sosiaaliset seuraukset ja kustannukset ovat kohtuuttomia suhteessa karkotuksen vaikutuksiin. Voidaan mainita useita esimerkkitapauksia henkilöistä, jotka ovat joutuneet viettämään yhteensä yli 5 vuotta Ruotsin vankiloissa pelkästään luvattoman Ruotsiin paluun johdosta. (Yksistään yhteiskunnan vankeinhoitokustannusten arvioidaan olevan noin 500 kruunua/vuorokausi.)

Konkreettisesti tulee kiinnittää erityistä huomiota seuraaviin kohtiin:

1. Tiedontasoa tulee kohottaa karkotusmääräysten soveltamisesta käytäntöön. Asiaa koskevan

tutkimuksen voisi parhaiten suorittaa Ruotsin Kriminaalihuoltohallitus.

2. Ainoastaan todella törkeät rikokset saisivat johtaa karkotukseen.
3. Karkotettavalla tulee olla todelliset, ajankohdattaiset suhteet Suomeen, jotta karkotus voidaan soveltaa. (Henkilötutkija voi selvittää nämä suhteet.)
4. 'Pysyvän asuinpaikan' tulee korvata nk. '2-vuotissääntö'.
5. Tulisi vaikuttaa Ruotsin valtakunnansyyttäjän lähiaikoina julkaistavaan kiertokirjeeseen, jolla tiedotetaan niistä liberalisointipyrkimyksistä, jotka itse asiassa sisältyivät ulkomaalaislakiin vuodelta 1980.

Tämän lisäksi tulee vaikuttaa niihin ministeriöihin, joiden tehtävänä on valmistella hallitukselle karkotusten kumoamista koskevia anomuksia (oikeusministeriö + työmarkkinaministeriö), jotta käytäntö lieventyisi, ja ottaa yhteyttä Ruotsin kansanedustajiin, jotta voitaisiin vaikuttaa yleiseen mieliteeseen poliittisesti.

Tulee myös lehtikirjoituksilla herättää keskustelua karkotuksista ja niiden seurauksista.

Lopuksi todettiin, että Suomen ulkomaalaislainsäädännön kovat säännökset vaikeuttavat niiden argumentointia, jotka haluavat liberalisoida Ruotsin lainsäädäntöä ja sen soveltamista tällä alueella.

Seminaari totesi, että on erittäin tärkeää saada relevantteja tutkimustuloksia nuorison lisääntyneen rikollisuuden syistä, jotta voitaisiin toimia nopeasti.

Ruotsissa tarvitaan runsaasti suomenkielisiä hoitomahdollisuuksia (väärinkäyttäjien hoitokoteja). Tarvitaan myös suomenkielisiä eri alojen hoitohenkilökuntaa kriminaali- ja sosiaalihuollon piirissä, suomenkielisiä valvojia ja henkilötutkijoita, jotka kaikki ovat tärkeitä ennalta ehkäisevässä työssä.

Maiden välinen yhteistyö on käynnistynyt, mutta sitä tulee vielä tehostaa. Tiedottamista yksilölle tarjolla olevista tukitoimenpiteistä tulee lisätä.

Tulossa konferenssi siirtolaisia koskevasta viestintäpolitiikasta

Tampereen yliopiston tiedotusopin laitos järjestää 19. - 22.6.1983 konferenssin aiheesta "The Role of Information in The Realization of the Human Rights of Migrant Workers". Konferenssissa käynnistetään kansainvälinen tutkimusprojekti, jota Taisto Hujanen on esitellyt artikkelissa "Kansainvälinen tutkimusyhteistyö siirtolaisia koskevasta

viestinnästä käynnistymässä" lehtemme numerossa 3/1982.

Asiasta kiinnostuneita suomalaisia tutkijoita pyydetään ottamaan yhteyttä osoitteella:

Taisto Hujanen
Tampereen yliopisto
Tiedotusopin laitos
PL 607
33101 Tampere 10
puh. 931-156 252 (t)
931-559 221 (k)